

МАТКІВСЬКА

Тетяна Ярославівна
matkivskat@gmail.com

УДК 657.1

ПОПОВИЧ

Оксана Васи́лівна
0668629028@ukr.netПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З
ГРОШОВИМИ КОШТАМИPROBLEMS AND WAYS TO IMPROVE
ACCOUNTING FOR CASH TRANSACTIONSстудентка, Національний
авіаційний університетDOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2020.7.9>к.е.н., доцент, Національний
авіаційний університет*MATKIVSKA Tetiana Yaroslavivna – student, National Aviation University**POPOVYCH Oksana Vasylyvna – PhD in Economics, Associate Professor, National Aviation University*

У статті розглянуто сутність грошових коштів, безготівкових та готівкових розрахунків. Охарактеризовано складові грошових коштів. Наведено основні проблеми, що стосуються системи організації та обліку операцій з грошовими коштами. Для усунення проблемних питань, що виникають при організації обліку грошових потоків, запропоновано шляхи вдосконалення системи бухгалтерського обліку у сфері управління грошовими коштами. Визначено пропозиції пов'язані з реорганізацією каси, вдосконаленням організації обліку безготівкових розрахунків, розробкою та запровадженням форм, методів та механізмів функціонування управлінської системи обліку грошових коштів, впровадженням повної автоматизації обліку грошових коштів.

* * *

В статье рассмотрена сущность денежных средств, безналичных и наличных расчетов. Охарактеризованы составляющие денежных средств. Приведены основные проблемы, касающиеся системы организации и учета операций с денежными средствами. Для устранения проблемных вопросов, возникающих при организации учета денежных потоков, предложены пути совершенствования системы бухгалтерского учета в сфере управления денежными средствами. Определены предложения связанные с реорганизацией кассы, совершенствованием организации учета безналичных расчетов, разработкой и внедрением форм, методов и механизмов функционирования управленческой системы учета денежных средств, введением полной автоматизации учета денежных средств.

* * *

Money belongs to the category that has always been quite relevant in economic thought. Cash is considered the most liquid assets of the enterprise. Without their continuous cyclical movement, no business entity can function. In the current market conditions, most companies lack cash assets, so it is important to have the ability to rationally distribute and use them. To do this, it is necessary to properly organize the accounting of funds, constantly improve it, as well as be able to identify and solve problems that may arise when accounting for cash transactions.

The purpose of the paper is to highlight the problems and develop proposals for improving the organization and methods of accounting for cash transactions.

The paper considers the essence of cash assets, cash payments and cashless payments. The components of cash assets are described. The main problems concerning the system of organization and accounting of cash transactions are given. To eliminate the problematic issues that arise in the organization of cash flow accounting, ways to improve the accounting system in the field of cash management are proposed. The proposed measures to improve the organization of funds will provide an opportunity to improve the calculations and accounting of the enterprise, will facilitate the work of the accountant, optimize paperwork and improve analytical accounting.

Ключові слова: грошові кошти, готівкові розрахунки, безготівкові розрахунки, банківські рахунки, бухгалтерський облік

Ключевые слова: денежные средства, кассовые операции, безналичные расчеты, банковские счета, бухгалтерский учет

Keywords: cash assets, cash payments, cashless payments, bank accounts, accounting

ВСТУП

Гроші належать до тієї категорії, яка завжди була досить актуальною в економічній думці. Грошові кошти вважають найбільш ліквідними активами підприємства. Без їхнього неперервного циклічного руху неможливе функціонування жодного суб'єкта господарювання.

У теперішніх ринкових умовах у більшості підприємств не вистачає грошових активів, тому досить важливо володіти здатністю їх раціонального розподілу та використання. Для цього необхідно правильно організувати облік грошових коштів, постійно його

вдосконалювати, а також вміти виявляти і вирішувати проблеми, що можуть виникати під час обліку операцій з грошовими коштами у касі та на рахунках у банку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

На сьогоднішній день існує чимала кількість досліджень, які присвячені дослідженню проблемних питань обліку грошових коштів та їх вирішенню. Найвідомішими вченими, що зробили вагомий внесок цю сферу є: Ф.Ф. Бутинець, М.Т. Білуха, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, Н.М. Малога, М.С. Пушкар, В.О. Шевчук, Г.В. Савіцька та інші. Однак тема,

що стосується проблем обліку грошових коштів та шляхів їх вирішення, ніколи не втрачала своєї актуальності й досі залишається дискусійною та потребує досліджень.

МЕТОЮ роботи є висвітлення проблем та розроблення пропозицій стосовно вдосконалення організації і методики бухгалтерського обліку операцій з грошовими коштами.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною основою дослідження є аналіз наукових праць, матеріалів періодичних видань, ресурсів Internet, нормативно-правових актів.

У проведенні дослідження використано методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Господарська діяльність кожного підприємства тісно пов'язана з його взаємовідносинами з іншими суб'єктами господарювання. Такі відносини виникають внаслідок кругообігу господарських засобів і називаються розрахунками. Грошові кошти виступають початковою і кінцевою ланкою кругообігу, що включає в себе придбання матеріалів та сировини, виробництво продукції, виконання робіт та надання послуг, а також їх продаж, в результаті якого підприємство отримує виручку.

Між категоріями «гроші» і «грошові кошти» відсутнє чітке розмежування. Багато науковців ототожнюють ці поняття, не виділяючи між ними відміннос-

тей. В економічній літературі можна зустріти багато різноманітних визначень понять «гроші» і «грошові кошти», для позначення яких використовують такі терміни: «гроші», «грошові кошти», «грошові потоки», «готівка», «фінансові ресурси».

Згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» під грошовими коштами розуміють готівку, кошти на рахунках в банках і депозити до запитання [1].

Спираючись на Положення, можна сказати що основними складовими грошових коштів є готівка в касі, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Проте, на нашу думку, до складу грошових коштів також можна віднести електронні гроші, адже вони мають такі ж характеристики, що й звичайні кошти. Електронні гроші виконують роль засобу платежу, обміну і накопичення, тобто є реальними грошима.

Складовими грошових коштів є і кошти в дорозі – кошти, які перераховані в останні дні місяця на реєстраційні, спеціальні реєстраційні, поточні рахунки установи, а також не розподілені на рахунках в органах Державного казначейства України, але будуть зараховані на ці рахунки в наступному місяці.

Виходячи з вищесказаного, ми зобразили складові грошових коштів на рис. 1.

Готівкові кошти (готівка) – це грошові знаки національної валюти України – банкноти та монети [2].

Платежі, для здійснення яких підприємства використовують готівку називаються готівковими розрахунками.

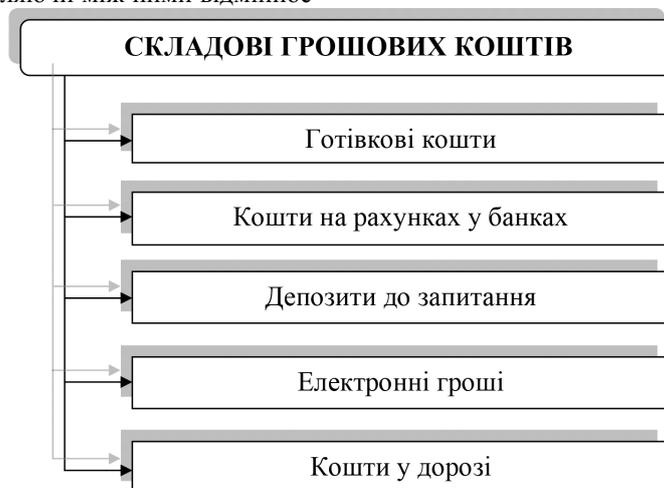

Рис. 1. Складові грошових коштів

Проте на сьогодні готівкові розрахунки стали рідкістю. Більшість суб'єктів господарювання використовують безготівкову форму розрахунків.

Безготівкові розрахунки – це перерахування грошових коштів з рахунку підприємства-платника на рахунок підприємства-отримувача. Фінансовим посередником у цих розрахунках виступає банк, який надає послуги своїм клієнтам-підприємствам [3].

Готівковий і безготівковий грошові обороти тісно взаємопов'язані між собою та мають властивість переходити з однієї форми в іншу. Наприклад, виручка, яка надходить до каси підприємства, потім здається до установи банку для її зарахування на поточний або інші рахунки. Далі, коштами, що зарахували на банківські рахунки, можна проводити розрахунки з су-

б'єктами господарювання чи працівниками.

Тому для забезпечення достовірної і точної інформації про рух коштів необхідно усунути проблеми та удосконалити облік як готівкових так і безготівкових розрахунків.

До основних проблем, що стосуються системи організації та обліку грошових потоків можна віднести наступні:

– неузгодженість національних положень, що регламентують бухгалтерський облік грошових коштів, із міжнародними стандартами, а саме відмінність у трактуванні поняття «грошові кошти» у національних та міжнародних положеннях бухгалтерського обліку, розбіжності в ідентифікації потоків грошових коштів за видами діяльності, неузгодженість норм і правил

щодо складання фінансової звітності з руху грошових коштів тощо;

- недосконалість системи управлінського обліку та відсутність управлінської звітності з руху грошових коштів на підприємстві і, як наслідок, нестача аналітичних та оперативних даних, які характеризують реальні фінансові процеси на підприємстві;

- недостатність та недосконалість форм та методів розрахунків, особливо для здійснення зовнішньоекономічної діяльності;

- недосконале матеріально-технічне та організаційне забезпечення ведення обліку грошових коштів;

- наявність грубих порушень платіжної дисципліни та недосконалість механізмів контролю за дотриманням касової дисципліни;

- недосконалість законодавчо-нормативних актів, що регламентують облік грошових коштів;

- ухилення підприємств від оподаткування шляхом використання необлікових грошових коштів;

- ослаблена система контролю за збереженням та використанням грошових коштів.

Не менш важливою є й проблема повноти та своєчасності відображення грошових коштів у системі обліку, адже якщо грошові кошти будуть неповністю та несвоєчасно оприбутковані, то не буде чіткого відображення реального розміру коштів. Наслідком цього буде неправильне відображення податкових стягнень. І така помилка потягне за собою низку інших, які можуть каратися штрафними санкціями.

Для усунення як зазначених вище проблемних питань, так й інших проблем, що виникають в організації обліку операцій з грошовими коштами, можна запропонувати наступні шляхи вдосконалення системи бухгалтерського обліку у сфері управління грошовими коштами [4]:

- подальше адаптування Національних положень бухгалтерського обліку, що регламентують організацію та облік грошових коштів до міжнародних стандартів;

- розробка та запровадження форм, методів та механізмів функціонування управлінської системи обліку грошових коштів (наприклад, запровадження автоматизованої системи управління грошовими потоками на підприємстві, розробка форм управлінської звітності з руху грошових коштів та механізмів її складання тощо);

- розширення та вдосконалення форм та методів здійснення розрахунків (клірингових розрахунків, використання рахунків овердрафт тощо);

- вдосконалення та розвиток систем і технологій банківського обслуговування підприємств (корпоративних карток, системи «Клієнт – Банк» тощо);

- розробка механізмів та методів зміцнення платіжної дисципліни і контролю за дотриманням касової дисципліни (наприклад, проведення інвентаризації каси не рідше одного разу на місяць, створення фонду дрібної готівки та введення відповідного активного рахунку в Плані рахунків бухгалтерського обліку);

- розширення та вдосконалення нормативно-правової бази з ведення бухгалтерського обліку грошових коштів на підприємствах;

- застосування на підприємствах системи конт-

ролю грошових коштів, що дасть змогу значно підвищити ефективність усього процесу управління його діяльністю;

- здійснення розробки фінансових планів надходження та витрачання грошових коштів на наступний рік, в якому буде розрахунок планового доходу від основної діяльності та витрати грошових коштів у розрізі статей витрат;

- формування звіту про надходження і використання грошових коштів за попередній місяць та порівняння його з нормативними (плановими) показниками, що забезпечить оперативний контроль над рухом грошових коштів на підприємствах;

- впровадження повної автоматизації обліку грошових коштів, що забезпечить високу точність облікових даних, пов'язаних із рухом грошових коштів.

Отже, на сьогоднішній день в Україні є багато напрямків, за якими можна вдосконалювати наявну систему організації обліку грошових коштів. Перспективи подальших досліджень полягають у пошуку нових методів, механізмів та форм стосовно вдосконалення організації бухгалтерського обліку готівкових та безготівкових коштів. Адаптація національних положень до міжнародних стандартів та впровадження нових методів дозволить значно покращити організацію та ведення бухгалтерського обліку грошових коштів, знизить ризики помилок і дозволить підвищити ефективність роботи підприємств.

ВИСНОВКИ

Функціонування кожного підприємства прямо залежить від правильно організованого обліку грошових коштів, адже операції, що пов'язані з рухом грошових коштів становлять основу його діяльності. Тому проблеми обліку грошових коштів та аналізу грошових потоків є досить актуальними та важливими для всіх підприємств. Побудова належної системи бухгалтерського обліку грошових коштів передбачає правильність здійснення та відображення всіх етапів їх руху, починаючи з дотримання нормативно-правових вимог, заповнення первинних документів, узагальнення та систематизації інформації в регістрах та завершуючи складанням звітності.

Таким чином, використання на підприємстві у комплексі всіх запропонованих заходів стосовно вдосконалення організації грошових коштів дасть можливість вдосконалити проведення розрахунків підприємства та їх облік. Запропоновані заходи дозволять полегшити роботу бухгалтера, оптимізувати документообіг, вдосконалити аналітичний облік на підприємстві з метою отримання детальної інформації з операціями з грошовими коштами та виявити помилки у бухгалтерському та податковому обліку операцій з грошовими коштами, і, як наслідок, посилити відповідальність серед працівників та попередити штрафні санкції з боку податкових органів.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

2. Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні: затверджене постановою Правління НБУ від 29.12.2017 р. № 148. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>

3. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: затверджена постановою НБУ від 21.01.2004 № 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04>

4. Парді С.Р. Шляхи вдосконалення обліку грошових коштів. Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова. Львів, 2013. № 2/1. С. 82-86.

References

1. The National Accounting Standard 1 «General Requirements to the Financial Statements». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (in Ukrainian).

2. Regulations on conducting cash transactions in national

currency in Ukraine: approved by NBU Board Resolution of December 29, 2017 No. 148. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17> (in Ukrainian).

3. Instruction on cashless payments in Ukraine in national currency: approved by NBU Board Resolution of January 21, 2004 No. 22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04> (in Ukrainian).

4. Pardi S.R. Ways to improve cash accounting. Bulletin of ONU named after I.I. Mechnikova. Lviv, 2013. № 2/1. pp. 82 – 86. (in Ukrainian).